

Национален институт на правосъдието
"Повишаване капацитета на съдебната система и обучение по Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи в Националния институт на правосъдието"
Договор № 93-00-42/20.02.2013 НФМ 2009-2014

Дело Zoltán Németh срещу Унгария (Zoltán Németh v. Hungary), жалба № 29436/05

Решение на Второ отделение от 14 юни 2011 г., окончателно

Чл. 8 от Конвенцията - нарушение

Чл. 8 включва правото на един родител на предприемане на мерки с цел осъществяване на контакти с детето, както и задължение за националните власти да предприемат такива мерки. Това важи и в случаите на спорове между родителите относно личните контакти с детето.

Фактите

Жалбоподателят е роден през 1958 г.

На 23 юни 1998 г., след като допуснал развода на жалбоподателя и съпругата му, районният съд е предоставил на майката родителските права над детето на жалбоподателя. След това жалбоподателят не бил в състояние да вижда сина си, тъй като майката не желала да съдейства. Родителите успели да постигнат споразумение относно правата на бащата на лични контакти, което е било одобрено от окръжния съд на 8 януари 1999 г. Според споразумението, жалбоподателят можел да вижда сина си всяка втора събота от 9 до 18 ч., в деня след Великден и по време на лятната ваканция от 7 до 14 юли и от 1 до 14 август.

До 26 май 2000 г. жалбоподателят успявал да се вижда със сина си съвсем рядко, тъй като повечето пъти майката отказвала да изпълни споразумението. След тази дата му били отказвани всякакви контакти с детето. Жалбоподателят многократно се обръщал към органа по настойничество, като искал той да предприеме подходящи мерки, така че да е в състояние да упражнява правото си на лични контакти с детето. На 16 юни и 18 юли 2000 г. компетентният орган по настойничеството изслушал двамата родители, предупредил майката, че трябва да позволи на жалбоподателя да вижда сина си, и й наложил глоба. Впоследствие обаче глобата е била отменена.

Издаденото през месец юли 2001 г. ново предупреждение също не било спазено, поради което на майката били наложени две нови глоби, съответно на 13 август 2001 г., приблизително 37 евро, и на 18 октомври 2001 г., приблизително 110 евро.

През декември 2001 г. е било прекратено производството за поставяне на детето под закрила поради липса на основания за това. Службата за закрила на детето се свързала с родителите в опит да намери разрешение на проблема. В изготвения от нея доклад се подчертавала важността и необходимостта от балансиран контакт между детето и баща му.

Тъй като бащата не бил осъществявал контакт с детето си от май 2000 г., той подал оплаквания до различни институции, но без резултат. Органът по настойничество се свързал със съветник по отглеждането на децата, който препоръчал съдействието на организация, специализирана в подпомагане на срещите. Било разпоредено редовните срещи в периода между 16 февруари и 11 май 2002 г. да се провеждат в офиса на фондацията. Изглежда, че през този период жалбоподателят е осъществявал контакти със сина си. Отношенията между жалбоподателя и сина му били проучени, като бил направен изводът, че те са хармонични.

На 10 юни 2002 г. органът по настойничеството е поканил страните на помирителна среща, която обаче била неуспешна.

Били са проучени условията на живот на бащата и било установено, че е подходящо срещите да се провеждат при него. Органът е препоръчал постепенно увеличаване на продължителността на срещите между бащата и детето. Бил е изготвен нов график на срещите и родителите били предупредени да го спазват. Въпреки това, майката продължавала да отказва контакти на детето с баща му. След като бащата подал множество оплаквания за липсата на подходящи действия, които да гарантират упражняването на правата му, на 30 март 2004 г. органът по настойничеството отново е предупредил майката и е приел 9 отделни решения за неосъществяването на срещи през 2003 г., като ѝ наложил глоби в общ размер на около 975 евро. На 23 юни 2004 г. той е започнал производство за поставяне на детето под закрила.

На 15 септември 2004 г. органът по настойничество е наложил нови глоби в размер на около 275 евро за неосъществяването на срещи за периода 1999 - 2003 г. През 2004 г. жалбоподателят е успял на два пъти да види сина си, след като е било поискано съдействие на полицията. Междувременно, през 2002 г. жалбоподателят е подал молба до районния съд за промяна на родителските права и за временно настаняване на детето при него.

На 23 март 2005 г. окръжният съд е отменил провеждането на срещите с детето в офиса на фондацията и е отхвърлил исканията на жалбоподателя.

През април 2005 г. Министерството на младежта, семейството и социалните въпроси е отменило решенията на органа по настойничество, с които били наложени глобите, както и заповедта за поставяне на детето под закрила, без възможност за обжалване на това решение. В решението си министерството е разпоредило на органа по настойничеството да предприеме ефективни мерки, гарантиращи правата на жалбоподателя, като използва всички възможности, които са му предоставени, а не само налагането на глоби.

След подадена жалба от жалбоподателя от 25 август 2005 г. прокуратурата е установила, че решението на министерството е незаконно, и го е информирала за констатациите си. Въпреки това, жалбоподателят не можел да упражни правото си на лични контакти с детето, независимо от наложените на майката глоби в максималния размер, предвиден в закона.

Междувременно, на 10 януари 2004 г. жалбоподателят е подал сигнал срещу майката за извършено престъпление за поставяне в опасност на малолетно лице. На 5 септември

2007 г. районният съд е признал майката за виновна и ѝ е наложил глоба. Няма информация за развитието на наказателното дело пред апелативния съд.

Правото

I. Твърдяно нарушение на чл. 8 от Конвенцията

29. Жалбоподателят се оплаква от продължаващата невъзможност да се среща със сина си и от недостатъчните мерки, предприемани от властите за упражняване на правото му на лични контакти в нарушение на чл. 8 от Конвенцията. Съдът констатира, че някои от оплакванията на жалбоподателя, повдигнати по чл. 6 § 1, по същество засягат и въпроси по чл. 8 от Конвенцията и затова ще бъдат разгледани по тази разпоредба.

A. Становища на страните

1. Жалбоподателят

31-35. Жалбоподателят твърди, че мерките, предприети от националните власти, не са били ефективни и са допринесли за настоящото положение. Властите продължавали да насърчават неприемливото поведение на майката. Органите по настояничество не се възползвали от възможността си да разпоредят временно настаняване на детето при жалбоподателя, да инициират медиация или да поискат съдействие от полицията. Липсата на всякакви принудителни мерки легализирала незаконното поведение на майката. Жалбоподателят предприел всички възможни правни действия, за да упражни правата си на контакт с детето.

2. Правителството

36-39. Според правителството, органът по настояничеството е приложил почти всички налични мерки, за да осигури упражняването на правото на лични контакти на жалбоподателя, в това число и предупреждения на майката и налагане на глоби. Жалбоподателят също имал принос към непровеждането на някои срещи, тъй като той не се явявал на тях. В заключение, правителството изтъква, че властите са направили всичко необходимо, за да изпълнят позитивното си задължение по чл. 8 от Конвенцията

Б. Преценка на Съда

1. Общи принципи

40-46. Съдът отбелязва, че взаимното споделяне на компанията между родител и дете е основен елемент от „семеенния живот“ по смисъла на чл. 8 от Конвенцията (виж наред с други източници, *Monory v. Romania and Hungary*, № 71099/01, § 70, 5 април 2005 г.).

Въпреки че основната цел на чл. 8 е да защитава индивида срещу произволна намеса от страна на властите, тази разпоредба съдържа и позитивно задължение, присъщо за ефективното „зачитане“ на семеенния живот. Тези задължения могат да включват предприемане на мерки с цел гарантиране зачитането на семеенния живот дори и в сферата на отношенията между частни субекти, в това число приемане на съответна правна уредба и прилагане на конкретни мерки (виж наред с други източници, *Glaser v. the United Kingdom*, № 32346/96, § 63, 19 септември 2000 г.). Трябва да се

спазва справедлив баланс между конкуриращите се интереси на личността и обществото.

Чл. 8 включва правото на един родител на предприемане на мерки с цел осъществяване на контакти с детето, както и задължение за националните власти да предприемат такива мерки. Това важи и в случаите на спорове между родителите относно личните контакти с детето (виж *mutatis mutandis*, *Hokkanen v. Finland*, 23 септември 1994 г., § 55).

В тази сфера задължението за прилагане на принудителни мерки трябва да бъде ограничено, тъй като трябва да се вземат предвид интересите, правата и свободите на всички засегнати лица и особено най-добрите интереси на детето и правата му по чл. 8 от Конвенцията. Когато контактите с родителя могат да застрашат тези интереси или да накърнят тези права, националните власти следва да спазят справедлив баланс между тях (виж *Olsson v. Sweden (no. 2)*, 27 ноември 1992 г., § 90).

От решаващо значение е дали националните власти са предприели всички необходими стъпки, за да улеснят контактите между родителя и детето с оглед конкретните изисквания на всеки отделен случай. Доколкото една мярка е подходяща, трябва да се преценява и с оглед бързината на нейното прилагане, доколкото времето може да има непоправими последици за отношенията между детето и родителя, с когото то не живее. Макар принудителните мерки да не са желателни, налагането на санкции не трябва да се изключва в случай на незаконно поведение от страна на родителя, с когото детето живее.

2. Приложение на тези принципи в настоящия случай

47. Съдът признава усилията на националните власти да осигурят правото на жалбоподателя на лични контакти с детето и е убеден, че трудностите в това отношение се дължат до голяма степен на враждебността между родителите. Въпреки това, Съдът не приема, че жалбоподателят носи отговорност за неприлагането на съответните решения или мерки.

50. Макар властите да са предприели някои мерки, за да осигурят упражняването на правото на лични контакти на жалбоподателя, тези мерки са се оказали неефективни или недостатъчно своевременни, в резултат на което жалбоподателят нямал възможност да се вижда със сина си в продължение на няколко години.

51. Съдът подчертава, че по принцип националните власти са в по-добра позиция да преценяват коя процедура да прилагат в подобни ситуации, като Съдът би констатирал нарушение на чл. 8 само ако неефективността на приложените мерки е очевидна. Въпреки това, властите са в неизпълнение на задълженията си, ако сами признават, че следваните процедури не дават задоволителен резултат и не са отстранили тези недостатъци или ако самите те са допринесли за неизпълнението на иначе ефективни мерки. Съдът не е убеден, че властите са използвали ефективно набора от мерки, които са имали на разположение, въпреки изричните указания на министерството по отношение на действията, които да бъдат извършени. В частност той отбелязва, че те не са настанили детето временно при жалбоподателя, не са започнали производство по медиация и не са взели участие в производството за промяна на родителските права. Освен това, властите са отменили наложените глоби, които по принцип могат да

съдействат за реализирането на правото на жалбоподателя на лични контакти, и с изключение на два случая не са осигурили съдействие на полицията.

52. Съдът има предвид, че в тази област принудата трябва да бъде ограничена. От друга страна, единственият период от време, през който жалбоподателят е могъл да упражнява правата си, е бил когато властите са поискали съдействието на полицията.

53. Компетентният орган по настояничеството е наложил санкции за възпрепятстването на посещенията на бащата за периода от 1999 г. до 2003 г. едва през септември 2004 г., поради което не е изпълнил задължението си да действа своевременно.

54. Единственият период от време, през който положението се е подобрило, е през 2004 г., когато органът по настояничество е наложил няколко глоби, започнал е производство по поставяне на детето под закрила и е осигурил помощ по време на посещенията. Въпреки това, Министерството на младежта, семейството и социалните въпроси е отменило тези мерки през април 2005 г., като по този начин е върнало положението, при което жалбоподателят не е бил в състояние да осъществява контакти с детето си.

55. От изложеното Съдът стига до заключението, че компетентните власти не са действали достатъчно своевременно и не са положили разумни усилия за да улеснят контактите. Напротив, бездействието на властите е накарало жалбоподателя да прибегне до поредица от отнемачи време и в крайна сметка неефективни средства, за да упражни правата си. През годините те са толерирали незаконните действия на майката, които е трябвало да предотвратяват.

56. Съдът намира, че липсата на принудително изпълнение на правото на жалбоподателя на лични контакти представлява нарушение на правото му на зачитане на семейния живот по чл. 8 от Конвенцията

II. Други твърдени нарушения на Конвенцията

57-60. Пзовавайки се на чл. 13 от Конвенцията, жалбоподателят се оплаква от липсата на ефективно средство за защита срещу решението на министерството от април 2005 г. Съдът обаче констатира, че жалбоподателят е подал жалба до прокуратурата, която е установила незаконността на това решение. С оглед на това, оплакването е явно необосновано по смисъла на чл. 35 § 3 от Конвенцията.

Жалбоподателят твърди, че отношението на властите към него и решенията, които са взели, представляват дискриминация по признак пол в нарушение на чл. 14 от Конвенцията. Съдът намира, че по делото няма данни, разкриващи дискриминация срещу жалбоподателя въз основа на пол. Ето защо това оплакване е също явно необосновано по смисъла на чл. 35 § 3 от Конвенцията.

По чл. 41 от Конвенцията на жалбоподателя е присъдено обезщетение за неимуществени вреди в размер на 20 000 евро.